

Przegląd Prawno-Ekonomiczny

REVIEW OF LAW, BUSINESS & ECONOMICS

lipiec-sierpień-wrzesień

Nr 44/2
(3/2018)

WYDZIAŁ ZAMIEJSKOWY
PRAWA I NAUK
O SPOŁECZEŃSTWIE | **KUL**

WYDAWCA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II | Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Społeczeństwie
w Stalowej Woli

ADRES REDAKCJI

Redakcja „Przeglądu Prawno-Ekonomicznego” | 37-450 Stalowa Wola, ul. Ofiar Katynia 6a |
e-mail: ppe@kul.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

dr Artur Lis – redaktor naczelny (editor-in-chief) | dr David W. Lutz (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | dr Dariusz Żak – zastępcy redaktora naczelnego (associate editors) | dr hab. Grzegorz Wolak – sekretarz redakcji (administrative editor) | dr hab. Piotr T. Nowakowski – redaktor ds. międzynarodowych (international editor) | dr Filip Ciepły, dr Isaac Desta (Holy Cross College w Notre Dame, USA), dr Dorota Tokarska, dr Dominik Tyrawa, dr Timothy Wright (Holy Cross College w Notre Dame, USA) – redaktorzy tematyczni (subject editors) | dr Piotr Pomorski – redaktor statystyczny (statistical editor) | mgr Agnieszka Lis – redaktor językowy polskojęzyczny (Polish-language editor) | mgr Tomasz Deptuła (USA) – redaktor językowy anglojęzyczny (English-language editor) | prof. dr hab. Nikolaï Gołowaty (UKRAINA) – redaktor językowy rosyjskojęzyczny | dr Judyta Przyłuska-Schmitt – redaktor konsultant (consulting editor) | mgr Rafał Podlesny – redaktor techniczny (layout editor)

RADA NAUKOWA

ks. prof. dr hab. Antoni DĘBIŃSKI (Rektor KUL Lublin) | prof. dr hab. Thomas BURZYCKI (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | prof. dr hab. Wiktor CZEPURKO (Ukraina) | dr hab. Leszek CWIKŁA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Czesław DEPTUŁA (KUL Lublin) | dr hab. Marzena DYJAKOWSKA (KUL Lublin) | abp. prof. dr hab. Andrzej DZIĘGA (Szczecin) | dr hab. Krzysztof GRZEGORCZYK (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu) | nadkom. dr Dominik HRYSZKIEWICZ (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) | prof. dr hab. Aleks JULDASZEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | prof. dr hab. Marian KOZACZKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Andrzej KUCZUMOW (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Pantelis KYRMIZOGLOU (Alexander TEI of Thessaloniki, Greece) | dr hab. Antoni MAGDOŃ (KUL Stalowa Wola) | ks. prof. dr hab. Henryk MISZTAŁ (KUL Lublin) | prof. dr hab. Wojciech NASIEROWSKI (University of New Brunswick) | prof. dr hab. Jurij PACZKOWSKI (Ukraina) | prof. dr hab. Pylyp PYLYPENKO (Ukraina) | prof. dr hab. Anton STASCH (European Akademy of Technology & Management, Oedheim Niemcy) | prof. dr hab. Tomasz WIELICKI (California State University, Fresno) | ks. dr hab. Krzysztof WARCHAŁOWSKI (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

dr hab. Leszek BIELECKI (Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach) | dr Walentyn GOŁOWCZENKO (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr hab. Mirosław KARPIUK (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr Barbara Lubas (Nadbużańska Szkoła Wyższa w Siemiatyczach) | prof. dr hab. Oleksander MEREŻKO (Ukraina) | dr Kiril MURAWIEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr Łukasz Jerzy PIKULA (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) | ks. dr hab. Tomasz RAKOCZY (Uniwersytet Zielonogórski) | dr hab. Krystyna ROSŁANOWSKA-PLICHCIŃSKA (Wyższa Szkoła Zarządzania i Ekologii w Warszawie) | dr hab. Piotr RYGUŁA (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) | dr hab. Romuald SZEREMIETIEW (Akademia Obrony Narodowej) | prof. dr hab. Jerzy Tomasz SZKUTNIK (Politechnika Częstochowska) | prof. dr hab. Dariusz SZPOPER (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr hab. Andrzej SZYMAŃSKI (Uniwersytet Opolski) | dr Agnieszka OGRODNIK-KALITA (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

DRUK I OPRAWA

VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI | ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin | tel. 91 812 09 08 | e-mail: druk@volumina.pl

ISSN 1898-2166 | Nakład 300 egz.

Ksiądz dr Marek Kozera

Spis treści

Artykuły

LESZEK CÍWIKŁA *Respublica bene ordinata*. Udział elit prawosławnych w życiu politycznym w Rzeczypospolitej w XV – XVIII w. (część I) | 21

FILIP CIEPŁY *Normatywna koherencja prawa i moralności* | 38

DOMINIK TYRAWA *Omnibus bonis expedit salvam esse rem publicam. Uwagi na tle modelu bezpieczeństwa w polskiej Konstytucji* | 50

KONRAD DYDA *Urząd proboszcza i wikariusza w kodyfikacjach prawa Kościoła łacińskiego* | 60

ADRIAN ROMKOWSKI *Artykuł 256 § 1 kk w świetle wyrażonej w art. 42 ust. 1 Konstytucji zasady nullum crimen sine lege (certa)* | 72

JERZY NIKOŁAJEW *Kodeksowe uprawnienia skazanych i tymczasowo aresztowanych wynikające z realizacji wolności sumienia i religii. Norma prawna a praktyka* | 96

KAZIMIERA JUSZKA, KAROL JUSZKA *Badawcza weryfikacja przestrzegania zasad prowadzenia oględzin w sprawach o zabójstwa w Polsce* | 121

MAŁGORZATA SZYDŁO-KALINKA *Nadzór kuratora sądowego jako jedno z możliwych zarządzeń sądu opiekuńczego* | 131

PAULINA LEDWOŃ *Problemy interpretacyjne związane z procesem powstania odrębnej własności lokalu z mocy prawa* | 148

MATEUSZ ANIOŁ *Interpretacja sprawiedliwości jako konfliktu* | 157

ANNA MARIA BARAŃSKA *Cesja umowy w prawie włoskim* | 166

ŁUKASZ CHYLA *Prawne aspekty klonowania ludzi w perspektywie regulacji międzynarodowych* | 177

ALEKSANDRA RUDKOWSKA, PATRYCJA FIGUŁA *Rola sędziego w kształtowaniu polubownych metod rozwiązywania sporów w świetle przepisów kodeksu postępowania cywilnego* | 196

ANNA MOSKAL *Analiza krytyczna rozszerzania zakresu podmiotowego i przedmiotowego klauzuli sumienia po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 października 2015* | 212

PIOTR ARTUR OLECHOWSKI *Uwagi na temat Wojewódzkich Komisji do spraw orzekania o Zdarzeniach Medycznych w kontekście metod ADR* | 228

BARTŁOMIEJ ORAWIEC *Jakie wzory są chronione przez zarejestrowane wzory wspólnotowe w postaci obrazów przygotowanych przy wykorzystaniu programu komputerowego Computer Assisted Design (CAD)?* | 239

MAGDALENA STOPIAK *Nowe technologie a walka z oszustwami VAT* | 249

EWA KRUK *Kwestia dobrowolnego poddania się karze a niestawiennictwo oskarżyciela publicznego na rozprawę w trybie art. 46 § 2 k.p.k.* | 261

DAMIAN GIL *Nemo se ipse accusare tenetur a obecna sytuacja oskarżonego* | 271

AGNIESZKA KRAKEM *Uwalnianie nanoodpadów do środowiska – ryzyko, zagrożenia i aspekty prawne* | 285

PAULINA KOWALSKA *Błędne pouczenie sądu o dopuszczalności, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia a brak tej informacji* | 303

IWO JAROSZ *Krytyka instytucji kapitału zakładowego a Projekt Societas Unius Personae* | 316

JAKUB NIEMIEC *Uwagi na temat ładu korporacyjnego w Chińskiej Republice Ludowej* | 333

TOMASZ GUZIK *Zastosowania modelu homo oeconomicus w analizie ekonomicznej ugody administracyjnej (art. 114 k.p.a.)* | 348

WALDEMAR ZADWORNY, STANISŁAW GEMRA *Ocena jakości usług w transporcie zbiorowym na przykładzie Miejskiego Zakładu Komunikacji Spółka z o.o. w Jarosławiu* | 366

Glosa

GRZEGORZ WOLAK *Samodzielność tytułu do dziedziczenia z ustawy przez dalszych następnych a odrzucenie spadku. Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2016 r., II CSK 529/15* | 380

Recenzja

ARTUR LIS *Pavel Otmar Krafl, Polské provinciální synody 13.-15. století* | 397

Contents

Articles

LESZEK WIKA *Respublica bene ordinata. Participation of Orthodox Elite in political life in the 15th and 18th century Republic. (part I)* | 21

FILIP CIEPY *Normative Coherence of Law and Morality* | 38

DOMINIK TYRAWA *Omnibus bonis expedit salvam esse rem publicam. Comments on the background of the security model in the Polish Constitution* | 50

KONRAD DYDA *The ecclesiastical office of parish priest and vicar in codifications of latin Church* | 60

ADRIAN ROMKOWSKI *Article 256  1 of Polish criminal code in the perspective of constitutional principle nullum crimen sine lege (certa) in article 42.1 of the Constitution* | 72

JERZY NIKOAJEW *Codex rights of convicts and detainees resulting from the implementation of freedom of conscience and religion. Legal norm and practice* | 96

KAZIMIERA JUSZKA, KAROL JUSZKA *Studies vetting the observance of rules for conducting forensic evidence by inspection in killing cases in Poland* | 121

MAGORZATA SZYDO-KALINKA *Supervision of a probation officer as one of the possible orders of the guardianship court* | 131

PAULINA LEDWO *Interpretation problems related to the issue of the creation of a separate ownership of premises by virtue of law* | 148

MATEUSZ ANIO *Interpretation of Justice as a Conflict* | 157

ANNA MARIA BARASKA *Assignment of contract rights in Italian law* | 166

UKASZ CHYLA *Legal aspects of human cloning under international regulations* | 177

ALEKSANDRA RUDKOWSKA, PATRYCJA FIGUA *Role of the judge in the forming of amicable methods of solving disputes in the light of provisions of the Code of Civil Procedure* | 196

ANNA MOSKAL *Critical analysis of the extension of subjective scope of conscience clause after the verdict of the Constitutional Tribunal from 7th October 2015* | 212

PIOTR ARTUR OLECHOWSKI *Comments on the Provincial Commission for the adjudication of Medical Events in the context of ADR methods* | 228

BARTŁOMIEJ ORAWIEC *What is the design protected by a CAD rendered Registered Community Design?* | 239

MAGDALENA STOPIAK *New technologies and the fight against VAT fraud* | 249

EWA KRUK *The issue of voluntary submission to penalty and non-appearance of the public prosecutor in the trial pursuant to Art. 46 § 2 of the Code of Criminal Procedure* | 261

DAMIAN GIL *Nemo se ipse accusare tenetur and the current situation of the accused* | 271

AGNIESZKA KRAMEK *Releasing nanowaste to the environment - risks, threats and legal aspects* | 295

PAULINA KOWALSKA *Erroneous court instruction on admissibility, date and manner of lodging an appeal and lack of this information* | 303

IWO JAROSZ *Critical approaches to share capital and the draft Societas Unius Personae Regulations* | 316

JAKUB NIEMIEC *Remarks on corporate governance in People's Republic of China* | 333

TOMASZ GUZIK *Applications of homo oeconomicus concept in economic analysis of Polish administrative agreement* | 348

WALDEMAR ZADWORNY, STANISŁAW GEMRA *Evaluation of public transport service quality based on Municipal Transport Company "Private Limited Company in Jarosław"* | 366

Gloss

GRZEGORZ WOLAK *Independence of the statutory inheritance right by remoter descendants and rejection of inheritance. Gloss to the decision of the Supreme Court of 15 June 2016, II CSK 529/15* | 380

Review

ARTUR LIS *Pavel Otmar Krafl, Polské provinciální synody 13.-15. století* | 397

Aleksandra Rudkowska, Patrycja Figuła

Rola sędziego w kształtowaniu polubownych metod rozwiązywania sporów w świetle przepisów kodeksu postępowania cywilnego

Role of the judge in the forming of amicable methods of solving disputes in the light of provisions of the Code of Civil Procedure

Uwagi wstępne

Uгода sądowa jest to instytucja wprowadzona do porządku prawnego, umożliwiająca stronom pozostającym w konflikcie rozwiązanie zawisłego między nimi sporu, nie w sposób konstytutywnego wyroku kończącego postępowanie sądowe, ale w sposób zupełnie swobodny, bez władczej ingerencji sądu, a jedynie pod jego nadzorem. Uгода ma istotny walor wychowawczy. Nie tylko znacząco przyspiesza rozwiązanie konfliktu, ale daje gwarancję spokoju wewnętrznego i społecznego. Oprócz tych uniwersalnych wartości ugoda skraca postępowanie, obniża koszty, przyczynia się do zmniejszenia obciążenia sądów¹. Taka możliwość przewidziana była już nawet w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. - Kodeks Postępowania Cywilnego (Dz.U. 1930 nr 83 poz. 651), które weszło w życie 1 stycznia 1933 r. i stanowiło pierwszą ujednocioną procedurę cywilną w Polsce. Artykuł 246 ówczesnego stanu prawnego nakładał na przewodniczącego obowiązek w postaci podjęcia próby przekonania stron do pojednania w trakcie trwania rozprawy. W momencie, gdy strony ostatecznie

---

¹ M. T. Romer, *Uгода w postępowaniu procesowym i pojednawczym*, MOPR 2005, Nr 11, str. 293, Legalis.

osiągnęły porozumienie, osnowę ugody zawartej przed sądem wciągnano do protokołu rozprawy, a strony zobowiązane były go podpisać².

Przepis o podobnym brzmieniu także został uwzględniony w obecnie obowiązującym kodeksie postępowania cywilnego z dnia 17 listopada 1964 r. Zgodnie z treścią art. 10 zd. 1 k.p.c. w sprawach, w których zawarcie ugody jest dopuszczalne, sąd powinien w każdym stanie postępowania dążyć do ich ugodowego załatwienia. Takie rozwiązanie znajduje wiele pozytywnych konsekwencji dla znajdujących się w konflikcie stron. Wypracowany, w drodze zwykle wzajemnych ustępstw, kompromis pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w postępowaniu, ma bowiem daleko większe szanse na przynajmniej częściowe ich usatysfakcjonowanie, aniżeli autorytarne rozstrzygnięcie sprawy przez sąd. Nie bez znaczenia jest również okoliczność, że w praktyce ugody sądowe są przeważnie dobrowolnie respektowane przez ich strony, bez konieczności ich przymusowej egzekucji³.

Co więcej, art. 10 zd. 2 k.p.c. poszerza znacznie zakres kognicji sądu w zakresie możliwości zaoferowania stronom zawarcia ugody przed mediatorem. Proponowane rozwiązanie może także być atrakcyjniejsze dla stron, gdyż mogą one w dużo krótszym czasie oraz w braku przewidzianej sformalizowanej procedury osiągnąć satysfakcjonujące rozstrzygnięcie w kwestii załatwienia sporu. Należy jednak mieć na uwadze, iż obowiązek sądu dążenia do ugodowego załatwienia sprawy tam, gdzie ona jest dopuszczalna, nie jest nowy⁴. Owa nowelizacja jako *novum* wprowadziła jedynie możliwość skierowania sprawy do mediacji.

Obecnie istnieje kilka możliwości załatwiania sporu bez konieczności wydawania w sprawie wyroku. Instytucją, która poszerzyła zakres możliwości sądu stała się ugoda sądowa, której zawarcie jest możliwe na kilka przewidzianych prawem sposobów. Wiele rozwiązań ma przede wszystkim uelastyczyć postępowanie oraz dostosować jego model do potrzeb stron. W zależności zatem od rodzaju sprawy oraz wyrażonego przez strony entuzjazmu, sędzia może wykorzystać jedną z dostępnych metod i dzięki temu sprawić, że postępowanie będzie prowadzone w skuteczniejszy oraz efektywniejszy sposób.

Elementem łączącym każdą z tych metod jest przede wszystkim obecność sędziego, którego obowiązkiem, mimo kilku różnic, jest nadzór nad każdym

---

² Art. 246 - Przewodniczący powinien we właściwej chwili, jeżeli to uważa za możliwe, skłaniać strony do pojednania. Osnowa ugody, zawartej przed sądem, powinna być wciągnięta do protokołu rozprawy i stwierdzona podpisami stron, a w razie niemożności podpisania – przez Sąd.

³ M. Śladkowski, *Zawezwanie do próby ugodowej w praktyce sądowej*, MOP 2009, Nr 14, str. 796, Legalis.

⁴ M. T. Romer, *op.cit.*, str. 293, Legalis.

z prowadzonych postępowań. W związku z powyższym należy stwierdzić, że sędzia odgrywa doniosłą rolę w całym procesie zawierania ugody.

Warto zatem zastanowić się jak, wobec obowiązujących przepisów prawa oraz przewidywanej nowelizacji, kształtuje się rola sędziego w procesie, który w założeniu nie ma realnego wpływu na treść klauzul zawartych w ugodzie sądowej, a jednak stając na straży praworządności, ma za zadanie kontrolować przebieg czynności podejmowanych przez strony.

1. Pozycja sędziego w przedmiocie zawierania ugody

Kodeks postępowania cywilnego *explicite* normuje kilka sposobów zawarcia ugody na różnym stadium toczonego przez strony konfliktu. Zawarcie ugody jest możliwe zarówno przed, w trakcie, jak i po zawiązaniu oraz rozstrzygnięciu sporu przed sądem. Poniższa klasyfikacja bezpośrednio odzwierciedla zakres kompetencji przyznanych sędziemu, który w obecnym stanie prawnym nie tylko zobowiązany jest do nadzoru, ale również do oceny wymierności oraz jakości zawieranej ugody.

1.1. Ugoda sądowa zawierana w postępowaniu pojednawczym

Możliwość zawarcia ugody w postępowaniu pojednawczym funkcjonuje na podstawie art. 184-186 k.p.c. By jednak można było korzystać z tej formy konieczne jest, żeby sprawa, mająca zakończyć się ugodą, spełniała kilka podstawowych warunków. Po pierwsze musi mieć zdatność ugodową, określaną przez treść art. 184 k.p.c. mianem „zezwalającego charakteru sprawy”. Wiąże się to z tym, że nie wszystkie rodzaje sporów nadają się do rozwiązania na podstawie powyższych przepisów. Mimo to, ustawa nie zawiera katalogu spraw, co do których można podjąć próbę zawarcia ugody. Pozostawiono problem praktyce sądowej, która, dzięki bogatemu orzecznictwu, doprowadziła do konkretyzacji takich sytuacji w sposób dość klarowny. Przykładowo przedmiotem ugody nie mogą być prawa niemajątkowe, w tym prawa majątkowe niezbywalne (np. użytkowanie). Przedmiotem ugody mogą być natomiast zobowiązania przedawnione⁵.

---

⁵ M. Śladkowski, *op.cit.*, str. 797, Legalis.

Dopuszczalność zawarcia ugody w takiej formie jest możliwa jedynie przed wniesieniem pozwu. Oznacza to, że decyzja w głównej mierze o skorzystaniu z tego środka zależy od powoda, który zamiast składać pozew, składa wniosek o zawezwanie do próby ugodowej do sądu. W tym przypadku postępowanie przeprowadza jeden sędzia zawodowy, dlatego też ma kontrolę nad całym jego przebiegiem. Elementem kończącym przeprowadzone postępowanie jest sporządzenie protokołu, w którym, jeśli doszło do zawarcia ugody, zamieszcza się osnowę osiągniętego porozumienia.

Sąd w tym przypadku ma wiele możliwości przewidzianych przez ustawę, by nie tylko nadzorować przebieg postępowania, ale także zaakceptować warunki, na jakich ugoda ma się opierać. Nie jest zatem tylko biernym kontrolerem, ale skupia w swojej mocy główny proces decyzyjny. W czasie przeprowadzania postępowania dowodowego jest także zobowiązany wyjaśnić na tyle okoliczności sprawy, by ostatecznie dojść do przekonania, że ugoda w tym przypadku będzie zgodna z prawem, a jej postanowienia obiektywnie akceptowalne. Na podstawie orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 1999 r. należy przyjąć, że sąd nie jest zobowiązany do prowadzenia postępowania dowodowego w przypadku, gdy strony chcą doprowadzić do zawarcia ugody. Jest tak dlatego, że sam cel ugody polega na tym, że ma ona doprowadzić do skrócenia i zakończenia postępowania sądowego z chwilą jej zawarcia przed sądem. W orzeczeniu zwrócono w szczególności uwagę na treść art. 212 i 213 k.p.c., które nakładają na sąd obowiązek wyjaśnienia okoliczności sprawy i związane z nimi przesłanki ugody w granicach niezbędnych do prawidłowej oceny dopuszczalności jej zawarcia. Sąd przyjmuje jednak za prawdziwe oświadczenia stron o okolicznościach faktycznych sprawy, w takich granicach, w jakich nie budzą one uzasadnionych wątpliwości co do zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy⁶.

Nie sposób również nie odnieść się do zmian, które weszły w życie 5 lutego 2005 r. W art. 184 k.p.c. wykreślona została bowiem przesłanka, która pozwalała uznać ugodę za niedopuszczalną na podstawie rażącego naruszenia usprawiedliwionego interesu jednej ze stron. Mogłoby się wydawać, że wobec tej zmiany przewidziana została większa dyspozycyjność w zakresie ułożenia stosunków prawnych. Tymczasem nowelizacją wprowadzono inną przesłankę, którą sąd obowiązany jest badać. Jest nią określanie czy przez zawarcie ugody strony nie zmierzają do obejścia prawa. Nowelizacja spowodowała, że kryteria kontroli ugody w postępowaniu pojednawczym są takie same jak kryteria kontroli ugody

---

⁶ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 1999 r., sygn. akt I PKN 200/99, *Legalis* nr 44555.

zawartej przed sądem w postępowaniu rozpoznawczym (art. 223 § 2 w zw. z art. 203 § 4 k.p.c.) i w postępowaniu mediacyjnym (art. 183¹⁴ § 3 k.p.c.)⁷. W aspekcie uznawania dopuszczalności zawarcia ugody zmiana nie była jednak rewolucyjna. Ugoda rażąco naruszająca usprawiedliwiony interes jednej ze stron, tak samo jak ugoda prowadząca do pokrzywdzenia osób trzecich, z reguły jest niezgodna z zasadami współżycia społecznego i dlatego powinna być uznana przez sąd za niedopuszczalną⁸. Oznacza to, że zakres kontroli dokonywanej przez sąd pozostaje wciąż bardzo szeroki.

Mając na uwadze powyższe, można obiektywnie stwierdzić, że rola sędziego jest bardzo ważna z punktu widzenia nie tylko kontroli nad przebiegiem postępowania, ale także wnikliwej analizy w momencie przeprowadzania postępowania wyjaśniającego. W obecności sędziego strony *de facto* muszą udowodnić, że zakończenie sporu w formie ugody nie będzie w skutkach niekorzystne dla żadnej z nich. Prewencja jest tutaj szczególnie ważna, ponieważ ugoda ma zapobiec, wszakże przyszłemu potencjalnemu procesowi sądowemu.

2.2. Ugoda sądowa zawierana w procesie lub w postępowaniu nieprocesowym

Samą ugodę można zawrzeć także na podstawie art. 917-918 kodeksu cywilnego. Z punktu widzenia prawa cywilnego materialnego ugoda jest umową, mocą której strony czynią sobie wzajemnie ustępstwa celem usunięcia niepewności, co do roszczeń wynikających z łączącego ich stosunku prawnego lub uchylenia istniejącego, lub mogącego powstać w przyszłości sporu⁹. Dlatego też istnieje możliwość, zawarcia ugody także w momencie trwania stanu zawisłości sprawy przed sądem, co ma skutkować eliminacją istniejącego konfliktu. Jest więc możliwe, by strony po wszczęciu sporu doszły do porozumienia, w taki sposób, że brak byłoby już konieczności wyrokowania w ich sprawie. Nie należy zapominać, że możliwość zawarcia ugody pojawia się także w trakcie trwania postępowania nieprocesowego, w którym to uczestnicy mogą, mimo braku realnego sporu, zdecydować o sposobie, w jakim dojdzie do rozstrzygnięcia danej kwestii związanej z ich interesem prawnym. Przedmiot ugody mogą stanowić prawa i obowiązki wynikające ze stosunków prawnych należących do wszystkich dziedzin

⁷ K. Piasecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do art. 184*, Wyd. 7, Legalis 2016 nb. 11.

⁸ K. Piasecki (red.), *op.cit.*, Wyd. 7./Legalis 2016 nb. 12.

⁹ M. Śladkowski, *op.cit.*, str. 797, Legalis.

prawa prywatnego, jeżeli pozostają w swobodnej dyspozycji stron. Stosunki takie mogą wynikać z różnych zdarzeń cywilnoprawnych, w tym także z czynów niedozwolonych czy orzeczeń sądowych.

Określony stosunek prawny może zostać poddany ugodzie, jeżeli prawo przedmiotowe pozwala stronom na zmianę lub zniesienie tego stosunku¹⁰. Ponadto, ugoda pozostaje oczywiście w korelacji z art. 10 zd. 1 k.p.c., który, jak już zostało wcześniej wspomniane, obliuguje sąd do podejmowania prób skłonienia stron do zawarcia ugody, a wcześniej do wnikliwej analizy sytuacji prawnej oraz faktycznej sprawy, w celu oceny jej zdatności ugodowej oraz intencji pozostających w konflikcie stron. Sąd działa na podstawie utartej zasady swobodnej oceny dowodów (art. 233 k.p.c.), która obowiązuje nawet w przypadku, gdy strony zdecydują się na ugodowe załatwienie sprawy. Zgodnie z art. 223 k.p.c. „przewodniczący powinien we właściwej chwili skłaniać strony do pojednania, zwłaszcza na pierwszym posiedzeniu, po wstępnym wyjaśnieniu stanowiska stron. Osnowę ugody zawartej przed sądem wciąga się do protokołu rozprawy albo zamieszcza w odrębnym dokumencie stanowiącym część protokołu i stwierdza podpisami stron. Niemożność podpisania ugody sąd stwierdza w protokole”. Następnie, kiedy ugoda dojdzie do skutku, sąd umorzy dotychczas prowadzone postępowanie, dając tym samym wyraz akceptacji treści zawartej między stronami ugody.

By doszło do takiej sytuacji sąd, jednakże musi rozważyć przesłanki zawarte w art. 203 § 4 k.p.c. Pozwalają one sędziemu nie uznać ograniczenia roszczenia, gdy okoliczności sprawy wskazują, że wymienione czynności są sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa. Na podstawie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 1984 r. można stwierdzić, że przepis ten ma nie tylko charakter procesowy, ale i materialnoprawny. Dlatego też przesłanki w nim zawarte powinny stanowić podstawę do oceny ważności takiej ugody¹¹.

Sędzia zatem zobowiązany jest, tak jak w przypadku ugody zawartej w postępowaniu pojednawczym, do holistycznego badania wszelkich okoliczności istotnych dla sprawy oraz treści samej ugody. Powyższe przesłanki dają sędziemu pełną kompetencję do oceny interesu prawnego obu stron lub uczestników postępowania. Istotne jest także zwrócenie uwagi na skutek, jaki proponowana

---

¹⁰ K. Osajda (red.) Kodeks cywilny. Komentarz, Wyd. 18/Legalix 2018, *komentarz do art. 917 k.c.*, nb. 3.

¹¹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 1984 r., sygn. akt II CR 214/84, Legalix nr 24298.

ugoda może wywołać w systemie prawnym oraz jakie konsekwencje przyniesie dla zainteresowanych podmiotów.

3. Pozycja sędziego w postępowaniach mediacyjnych

Mediacja jest sposobem rozwiązywania konfliktów, w których biorą udział skłócone strony oraz mediator. Taka konstrukcja wynika z przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Z założenia mediacja ma ułatwić dochodzenie roszczeń w sprawach cywilnych i jednocześnie skutecznie udzielić ochrony prawnej jednostkom. Ochronę tę ma zapewnić pewien formalizm, którym cechuje się działanie sądu. Celem mediacji jest umożliwienie stronom wykreowania warunków zapewniających osiągnięcie dobrowolnego porozumienia, a nie narzucenie im autorytatywnego rozwiązania przez sąd. Pomimo tego, istnieje jednak zespół czynności, do których podjęcia niezmiennie właściwy pozostaje sędzia.

3.1. Nakłanianie stron do polubownego rozwiązania sporów

W polskim porządku prawnym mediacja została wprowadzona dopiero w 2005 roku. Wraz z upływem dziesięciu następných lat nie stała się jednak popularną formą zakończenia sporów cywilnych. Z tego też względu, podążając za duchem zachodnich porządków prawnych, koniecznym było wprowadzenie szeregu zmian, które zwiększyłyby zainteresowanie tą instytucją. Odpowiedzią na nieefektywność i niechęć stron do poddania sprawy pod mediację była ustawa z dnia 10 września 2015 roku o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2016 r. Jak wynika z uzasadnienia projektu¹² celem analizowanego unormowania było zwiększenie liczby postępowań mediacyjnych podejmowanych na skutek umowy stron lub prowadzonych z wniosku o mediację przed wytoczeniem powództwa, i tym samym odciążenie sądów. Służyć temu miało wprowadzenie systemu usprawnień proceduralnych i organizacyjnych oraz zachęt ekonomicznych, które z założenia miały skłonić strony do podejmowania prób polubownego rozwiązania sporu przed skierowaniem sprawy do sądu lub

---

¹² Uzasadnienie rządowego projektu ustawy [...], druk sejmowy nr 3432, Sejm VII kadencji, s. 1-2.

w toku postępowania sądowego, a także zapewnienie odpowiedniej jakości usług mediacyjnych. Nie sposób nie zauważyć, że nowelizacja z 2016 r. wprowadziła na dużą skalę fundamentalne zmiany w procedurze mediacyjnej, jednakże ze względu na tematykę niniejszego artykułu, Autorki skupią się wyłącznie na pozycji sędziego oraz zakresie kompetencji sądu, odgrywającego zasadnicze znaczenie w trakcie przebiegu mediacji.

Po pierwsze zgodnie z cytowanym już art. 10 *in fine* k.p.c.¹³ sąd został obciążony powinnością¹⁴ nakłaniania stron do mediacji. W sprawach, w których zawarcie ugody jest dopuszczalne, sąd dąży w każdym stanie postępowania do ich ugodowego załatwienia, w szczególności przez nakłanianie do mediacji¹⁵. Treść niniejszego artykułu została minimalnie zmodyfikowana ustawą z dnia 10 września 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów przez podkreślenie, że sąd nie tylko powinien, ale ma dążyć do ugodowego załatwienia sprawy, w szczególności przez nakłanianie stron do mediacji. Mogłoby się wydawać, że zmiana ta jest nieistotna. Niemniej jednak taka rekonstrukcja przepisu, w kontekście poczynionych wyżej uwag, podkreśla rolę sędziów i sądu w zakresie upowszechnienia kultury polubownego rozwiązywania sporów w społeczeństwie. Powyższą interpretację art. 10 k.p.c. przyjął również Sąd Apelacyjny w Katowicach w swoim wyroku z dnia 7 marca 2017 r. stwierdzając, że przedmiotowy przepis *stanowi dyrektywę skierowaną do sądu, aby we właściwej chwili nakłaniał strony do pojednania*¹⁶.

3.2. Mediacja na podstawie postanowienia sądu

Aby zapewnić jak najszersze zastosowanie mediacji w sprawach cywilnych przewidziano, poza mediacją umowną, możliwość przeprowadzenia mediacji także

---

¹³ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 1964 Nr 43, poz. 296).

¹⁴ Tak: Olga Maria Piaskowska, w swoim komentarzu podkreśla, że pomimo literalnego brzmienia art. 10 k.p.c., który stanowi, iż „sąd powinien dążyć” do ugodowego zakończenia sprawy, przywołany przepis nie statuuje obowiązku, a jedynie powinność. Natomiast w literaturze przedmiotu sporne jest, czy art. 10 k.p.c. statuuje obowiązek sądu czy jedynie powinność. Za obowiązkiem optują m.in. Joanna Bodio w Kodeksie postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1-729, LEX.

¹⁵ T. Ereciński, *Komentarz do art. 10 Kodeksu postępowania cywilnego*, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze*, wyd. V, pod. red. T. Ereciński, LEX.

¹⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 marca 2017 r., sygn. V ACa 252/16, LEX 2268921.

wtedy, gdy strony nie zawarły umowy o mediację, mianowicie na podstawie postanowienia sądu kierującego strony do mediacji (tj. art. 183⁸ k.p.c.). Działając na podstawie komentowanego przepisu, sąd może podjąć decyzję o skierowaniu stron do mediacji fakultatywnie i z urzędu (wyjątkowo – obligatoryjnie na zarzut pozwanego)¹⁷. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że mediacja sądowa, a więc mediacja ze skierowania sądu, również ma charakter dobrowolny, gdyż strony same decydują o tym, czy chcą swoją sprawę pod nią poddać. Dobrowolność mediacji jest naczelną zasadą, która została uregulowana w art. 183¹ k.p.c. Jak słusznie się podkreśla, dobrowolność na etapie przystąpienia do mediacji ma charakter dyspozytywny i może zostać wolą stron zmodyfikowana. Natomiast zasada dobrowolności na etapie mediacji ma charakter bezwzględnie wiążący i w przypadku jej naruszenia nie mielibyśmy już do czynienia z mediacją¹⁸.

Skierowanie stron do mediacji przez sąd możliwe jest obecnie na każdym etapie postępowania i nie wymaga ich zgody. Wyłączone jest skierowanie stron do mediacji w czasie zawieszenia postępowania, z wyjątkiem spraw o rozwód lub separację. Co jest istotne, to sąd na każdym etapie poddaje pod rozagę ewentualną możliwość poddania sprawy pod mediację. Podkreśla się, że sądy powinny dokonywać selekcji i analizy każdej sprawy, która wpływa do sądu, pod względem ewentualnego wykorzystania procedury mediacji¹⁹. W tym miejscu należy poczynić uwagę, iż wydaje się za słuszne stwierdzenie, że art. 10 k.p.c. jest ściśle związany z art. 183⁸ k.p.c. Elastyczność co do podjęcia przez sąd decyzji w tym zakresie w konsekwencji może wpłynąć na zwiększenie szans na zakończenie sporu w sposób polubowny²⁰.

Na tle omawianych przepisów jawi się kolejna kompetencja sądu tj. możliwość wyboru mediatora. Nie jest to jednak preferowana forma, gdyż sąd wskazuje mediatora dopiero w momencie, gdy strony nie podjęły decyzji. Warto również zwrócić uwagę na fakt, iż sąd nie jest związany stanowiskiem stron co do osoby mediatora. W praktyce przyjmuje się jednak, mając na uwadze treść art. 183⁹ zdanie pierwsze *in fine*, że nieuwzględnienie przez sąd zgodnego wniosku stron

¹⁷ P. Telenga [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-729*, red. A. Jakubecki A., J. Bodio, T. Demendecki, O. Marcewicz, P. Telenga, M.P. Wójcik, LEX/el., 2018.

¹⁸ P. Sobolewski, Skutki prawne umowy o mediację, *Przegląd Prawa Handlowego*, 2007, z. 8, s. 34-38.

¹⁹ Tak: Katarzyna Antolak-Szymanski [w:] *Mediacja w postępowaniu cywilnym. Komentarz*, Warszawa, 2017, s. 173. Podobnie: T. Ereciński [w:] *Komentarz postępowania cywilnego...*, red T. Ereciński, 2006, s. 426; E. Gmurzyńska, *Mediacja w sprawach cywilnych...*, s. 360.

²⁰ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów, druk sejmowy nr 3432, Sejm VII kadencji, pkt II, art. 1, pkt 10, s. 18-19.

o wyznaczenie określonej osoby na mediatora powinno nastąpić tylko wyjątkowo. Jako przykład można wskazać sytuację, gdy sąd dysponuje wiedzą o nieumiejętności prowadzenia mediacji przez mediatora wybranego przez strony²¹. Swoboda wyboru przez sąd jest w znaczny sposób ograniczona. W pierwszej kolejności, mając na uwadze odpowiednią wiedzę i umiejętność w zakresie prowadzenia mediacji w sprawach danego rodzaju, sąd bierze pod uwagę stałych mediatorów. Należy odnotować, że wybór innego mediatora wymaga zgody obu stron²².

Wobec powyższego nasuwa się wątpliwość, co w sytuacji, gdy tylko jedna ze stron sporu nie sprzeciwia się wyborowi sądu co do osoby mediatora. Doktryna opowiada się za przyjęciem, że sprzeciw co do osoby mediatora może przybrać postać wniosku o wyłączenie mediatora (art. 54 k.p.c. *per analogiam*) i żądania wyznaczenia innego albo wyraz braku zgody na mediację, z tym, że strona, aby uniknąć sankcji z art. 103 § 2 k.p.c., powinna wskazać przyczynę braku tej zgody, wynikającą z zastrzeżeń co do osoby mediatora²³.

Wprowadzie obowiązujący dziś art. 183⁹ §2 k.p.c. nie wywołuje żadnych kontrowersji, warto mieć jednak na względzie, że z wcześniejszego brzmienia przepisów dopuszczenie mediatora do zapoznania się z aktami sprawy wymagało zgody sądu wyrażonej w postanowieniu wydanym na zgodny wniosek stron. Na gruncie poprzednio obowiązującego stanu prawnego w doktrynie pojawiło się stanowisko akcentujące zapoznanie się przez mediatora z aktami sprawy jest czynnością wyjątkową²⁴. Argumentacja taka znajdowała i nadal może znajdować odzwierciedlenie w art. 233 k.p.c. ustanawiającą zasadę swobodnej oceny dowodów przez sąd. Krytycy takiego założenia podkreślali, że do zadań mediatora nie należy ocena materiału dowodowego. Mając jednak na uwadze sprawność postępowania, wydaje się, że przyznanie mediatorowi *ex lege* prawa do zapoznania się z aktami sprawy ułatwia i przyspiesza postępowanie.

O tym, że sąd odgrywa węzłową rolę w procedurze mediacyjnej zostało już zasygnalizowane poprzez przytoczenie powyższych przepisów. Niemniej jednak, należy bez wątplenia przyjąć, że końcowy etap wyraźnie akcentuje znaczenie sądu w mediacji. Do sądów należy czuwanie nad tym, aby zawarta przez strony w drodze mediacji ugoda nie naruszała prawa. Katalog przyczyn, które uniemożliwiają zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem, wskazany w art. 183¹⁴ §3

²¹ P. Telenga [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-729*, LEX/el., 2018.

²² T. Ereciński, op. cit., s. 439.

²³ P. Telenga, op. cit., LEX/el.

²⁴ Tak: R. Cebula [w:] *Postanowienie sądu o skierowaniu stron do mediacji w świetle kodeksu postępowania cywilnego*, Radca Prawny, 2008, nr 1, s. 85.

k.p.c. jest zamknięty, a w związku z tym nie podlega wykładni rozszerzającej. Kontrola dopuszczalności ugody zawartej przed mediatorem nie może polegać na merytorycznym rozpoznaniu sprawy²⁵. Ugoda mediacyjna powinna być przygotowywana przez mediatora, którego zadaniem jest zapewnienie, aby jej treść była zgodna z prawem, zasadami współżycia społecznego, aby nie zmierzała do obejścia prawa oraz była zrozumiała i nie zawierała sprzeczności. Ustawodawca przyjął jednak model podwójnej weryfikacji ugody mediacyjnej. To są zatem zatwierdza ugodę ostatecznie, niezależnie od tego, czy przygotował ją zawodowy mediator.

3.3. Pozew a próba zawarcia mediacji

Obecne brzmienie art. 187 §1 k.p.c. stanowi skutek wspomnianej już wielokrotnie nowelizacji, zgodnie z którą pozew wniesiony po 1 stycznia 2016 roku powinien zawierać informację czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, a w przypadku, gdy takich czynności nie dokonano, wyjaśnienie przyczyn niepodjęcia. Część przedstawicieli doktryny podkreśla, że mimo usytuowania wśród wymagań formalnych pozwu owej informacji, nie jest to wymaganie, którego niedochowanie skutkuje niemożnością nadania sprawie dalszego biegu. Z uwagi na to, sąd nie może wezwać powoda do uzupełnienia takiego wniosku, a po ewentualnym bezskutecznym upływie tego terminu zwrócić z tego powodu pozwu²⁶. Przeciwnicy tego poglądu optują za uznaniem pkt. 3 jako wymogu formalnego, który podlega uzupełnieniu na takich samych zasadach jak pozostałe wymagania formalne, a skutkiem jego niezuzupełnienia jest zwrot pozwu przez przewodniczącego²⁷. Na marginesie warto tylko dodać, że praktyka sądowa jest niejednolita, co do tego, czy wskazanie w treści pozwu, czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu, stanowi obligatoryjny element skargi, czy jest jedynie brakiem formalnym pisma procesowego. Z perspektywy sędziego klasyfikacja ta ma znaczenie fundamentalne, gdyż skutki tych dwóch czynności są odmienne. Warto również podkreślić, że informacja o podjęciu polubownego rozwiązania sporu może ułatwić sędziemu dokonanie wstępnej oceny, co do ewentualnego skierowania sprawy do mediacji

²⁵ A. Góra-Błaszczkowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do artykułów 1-729*, Legalis.

²⁶ E. Rudkowska-Ząbczyk, *Kodeks postępowania cywilnego...*, red. E. Marszałkowska-Krześ, komentarz do art. 187.

²⁷ I. Kunicki, *Kodeks postępowania cywilnego...*, red. A. Góra-Błaszczkowska, s. 626.

w toku postępowania sądowego. Brak podjęcia próby polubownego rozwiązania sporu lub informacji na ten temat w pozwie może rzutować na postępowanie na dalszych etapach, mowa tutaj o ewentualnym podjęciu przez sędziego decyzji o wezwaniu stron na spotkanie informacyjne lub posiedzenie niejawne w celu oceny, czy sprawa nadaje się do mediacji.

3.4. Sędzia w charakterze pośrednika mediacyjnego?

W listopadzie 2017 r. rozpoczęły się prace legislacyjne nad projektem zmiany kodeksu postępowania cywilnego. Zgodnie z głównym założeniem ustawodawcy celem niniejszej nowelizacji jest usprawnienie oraz przyspieszenie czasu trwania postępowań w sprawach cywilnych. Jednym z kluczowych elementów, które mają ku temu służyć jest dodany w projekcie z dnia 27 listopada o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw²⁸ rozdział dwudziesty pierwszy.

Z brzmienia projektowanego art. 205⁶ k.p.c. wynika, że najbardziej pożądane jest doprowadzenie przez przewodniczącego do pojednania stron na posiedzeniu. Dopiero brak możliwości pojednania stron w toku posiedzenia przygotowawczego prowadzi do konieczności sporządzenia planu rozprawy, przy którego pomocy ma być zorganizowane dalsze postępowanie w sprawie²⁹. Według sugerowanych zmian przewodniczący powinien skłaniać strony do pojednania oraz dążyć do ugodowego załatwienia sprawy, w szczególności w drodze mediacji. W tym celu sędzia może poszukiwać ze stronami polubownych sposobów rozwiązania sporu, wspierać strony w formułowaniu propozycji ugodowych oraz wskazywać sposoby i skutki rozwiązania sporu, w tym skutki finansowe.

Wydaje się, że przepis ten stanowi kolejny krok ustawodawcy w celu rozpowszechnienia mediacji. Tym razem jednak sędzia pełni funkcję pośrednika, który jednocześnie podczas skłaniania do mediacji, może zaproponować polubowne rozwiązanie sprawy, a więc *de facto* przewidywane rozwiązanie sprowadza się do tego, co w obecnym kształcie kodeksu strony uzyskują po zawarciu ugody mediacyjnej.

Planowane jest także znowelizowanie art. 185 k.p.c., który reguluje postępowanie pojednawcze. Strony obecnie będą zobowiązane we wniosku oprócz

²⁸ <http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12305652/12474228/12474229/dokument318927.pdf>.

²⁹ Opinia Rady Legislacyjnej z 8 lutego 2018 r. o projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw.

związle oznaczonej sprawy przedstawić projekt ugody. W razie, gdy wnioskodawca nie spełni tego obowiązku odpowiednie zastosowanie znajdzie art. 130 k.p.c., który w razie nieusunięcia braków formalnych przewiduje rygor w postaci zwrotu pisma. Taki kształt przepisu zwiększy w oczywisty sposób formalizm związany z tym postępowaniem. Przy okazji może skrócić czas postępowania w takich sprawach, dlatego że sędzia mając plan ugody, już na wstępie może stwierdzić, jakie elementy będą istotne do udowodnienia z punktu widzenia postępowania wyjaśniającego. Jednocześnie kognicja sądu, przy niezmienionych przesłankach badania ważności ugody, pozostanie w takim samym kształcie jak dotychczas.

Kolejną zmianę przewiduje art. 2052 § 2 pkt. 1 w zw. z art. 2051 § 1, który wprost nakazuje sędziemu udzielenia pouczenia dla stron o możliwości rozwiązania sporu w drodze ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem równocześnie z doręczeniem pozwu pozwanemu. Toteż od momentu stanu zawisłości sprawy strony zostaną poinformowane o innych niż wyrok możliwościach zakończenia sporu. Sędzia więc, bez przeprowadzonego postępowania dowodowego, zostanie zobowiązany do promowania ugodowych metod rozwiązywania sporów. Zatem można wysunąć wniosek, iż ustawodawca, poprzez owe rozwiązanie, próbuje wyeksponować rolę ugód zawieranych w postępowaniu, wykorzystując przy tym instytucję sędziego.

Po raz pierwszy także proponuje się, by w kodeksie wprost pojawiła się wzmianka o negocjacjach. Projektowany art. 2057 k.p.c. przewiduje, iż w razie potrzeby, zwłaszcza gdy istnieją widoki powodzenia negocjacji między stronami (...), posiedzenie przygotowawcze można odroczyć na czas oznaczony, nie dłuższy od trzech miesięcy. W prowadzeniu negocjacji, w odróżnieniu od mediacji, nie jest konieczna obecność bezstronnego mediatora, gdyż to strony za pomocą dialogu, czynią wzajemne ustępstwa. Przewidziano więc dodatkowy etap załatwienia sporu, który poprzedza rozprawę. Do zadań przewodniczącego należałoby dokonanie wstępnej analizy stosunków między stronami pozostającymi w konflikcie, zatem można w tym przepisie odnaleźć pewne powiązanie z art. 10 k.p.c.

Art. 2058 k.p.c. natomiast wskazuje, że konieczne jest sporządzenie wyłącznie protokołu pisemnego z posiedzenia przygotowawczego, w którym nie zamieszcza się jednak oświadczeń złożonych w ramach negocjacji ugodowych. Jest tak dlatego, że takie oświadczenia traktowane są jako bezskuteczne wobec odpowiedniego zastosowania art. 1834 § 3 k.p.c. Z perspektywy prowadzonego postępowania najważniejszym zadaniem jest osiągnięcie skutku w postaci zawarcia przez strony ugody. Jednakże sędzia powinien uwzględnić podejmowane próby skorzystania

z metod negocjacyjnych w materiale dowodowym, ponieważ mogą one stanowić wskazówkę dla sposobu, w jaki rozstrzygnięty zostanie konflikt między stronami.

4. Zakończenie

Polubowne metody rozwiązania sporu zwiększają szansę na akceptację rozstrzygnięcia przez obie strony konfliktu, dlatego też bez wątpienia należy je popularyzować, czego wyrazem są skłonności ustawodawcy do zastosowania tej możliwości na każdym etapie postępowania. Chociaż przyjmuje się, że pośrednikiem w mediacji jest bezstronny mediator, warto zwrócić uwagę, że sędzia, na co wskazują powyższe przykłady, odgrywa również niebłahą rolę. Ustawodawca statuuje go w roli rozjemcy, który na każdym etapie postępowania dąży do ugodowego zakończenia sprawy. Podobny charakter uzyskuje sędzia wobec przepisów dotyczących postępowania pojednawczego oraz ugody zawieranej podczas toczącego się postępowania procesowego lub nieprocesowego. Analizując proponowany projekt zmian kodeksu postępowania cywilnego można nawet zadać pytanie, czy sędzia poprzez poszukiwanie polubownych metod rozwiązania sporu nie przybiera wręcz roli „mediatora”?

Bibliografia

- Antolak-Szymanski Katarzyna, *Mediacja w postępowaniu cywilnym. Komentarz*, Warszawa, 2017.
- Cebula R., *Postanowienie sądu o skierowaniu stron do mediacji w świetle kodeksu postępowania cywilnego*, Radca Prawny, nr 1, 2008.
- Ereciński Tadeusz, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze*, wyd. V, Warszawa, 2016.
- Kodeks cywilny. Komentarz*, red. Osajda Konrad, Wyd. 18, Legalis, 2018.
- Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-729*, red. A. Jakubecki, LEX/el.
- Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz*, red. Marszałkowska-Krześ E., Legalis, 2012.
- Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Góra-Błaszczkowska A, Legalis.
- Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz*, red. K. Piasecki, Wyd. 7., Legalis 2016.
- Opinia Rady Legislacyjnej z 8 lutego 2018 r. o projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw.
- Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (projekt z 27 listopada 2017 r.).

Romer Maria Teresa, *Uгода w postępowaniu procesowym i pojednawczym*, MOPR, Nr 11, 2005.

Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów, druk sejmowy nr 3432, Sejm VII kadencji.

Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (projekt z 27 listopada 2017 r.).

Sobolewski Przemysław, *Skutki prawne umowy o mediację*, „Przegląd Prawa Handlowego”, z.8, 2007.

Ślaskowski Mariusz, *Zawezwanie do próby ugodowej w praktyce sądowej*, MOP, Nr 14, 2009.

Akty prawne:

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny. (Dz.U. 1964 nr 16 poz. 93 z późn. zm.).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 1930 nr 83 poz. 651 z późn. zm.).

Orzecznictwo:

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 1999 r., sygn. akt I PKN 200/99.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 1984 r., sygn. akt II CR 214/84.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 marca 2017 r., sygn. V ACa 252/16.

Streszczenie

Wobec przewidzianych możliwości zawarcia ugody w postępowaniu sądowym, pojednawczym oraz, dodaną mocą ustawy z dnia 28 sierpnia 2005 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, przed mediatorem postępowanie cywilne zmieniło w pewien sposób utarty już schemat rozwiązywania sporów. Ponadto, zapowiadana obecnie nowelizacja procedury cywilnej ma także wpłynąć istotnie na sposób przeprowadzania postępowania tak, by częściej można było zawrzeć ugodę przed sądem.

W niniejszym opracowaniu Autorki analizują, jaką rolę przybiera pozycja sędziego, który wobec nowelizacji nie tylko feruje wyroki, ale także nadzoruje sposób oraz treść zawieranych ugód.

SŁOWA KLUCZOWE: sędzia, polubowne metody rozwiązywania sporów, mediacja, uгода sądowa, postępowanie pojednawcze, nowelizacje

Summary

In view of provided opportunities for the parties to reach an agreement in judicial, conciliatory as well as introduced by the 2005 Act mediation proceedings, civil procedure vastly altered the main essence and the way of solving legal disputes. Moreover, regarding currently announced bill enclosing some amendments of the civil procedure, the whole manner of conducting proceedings is to be significantly modified. So that, it would be possible to come to an understanding more easily before the court via amicable methods of solving disputes.

In hereby article Authors are bringing into question the role of the judge in Polish legal system. Due to incorporated amendments and future predictions judge is not only supposed to pass judgments but also supervise both the way and the meaning of reached settlements.

KEYWORDS: judge, amicable methods of solving disputes, mediation, judicial settlement, conciliatory proceedings, amendments

---

Autor

Aleksandra Rudkowska – studentka prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Patrycja Figuła – studentka prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego.